

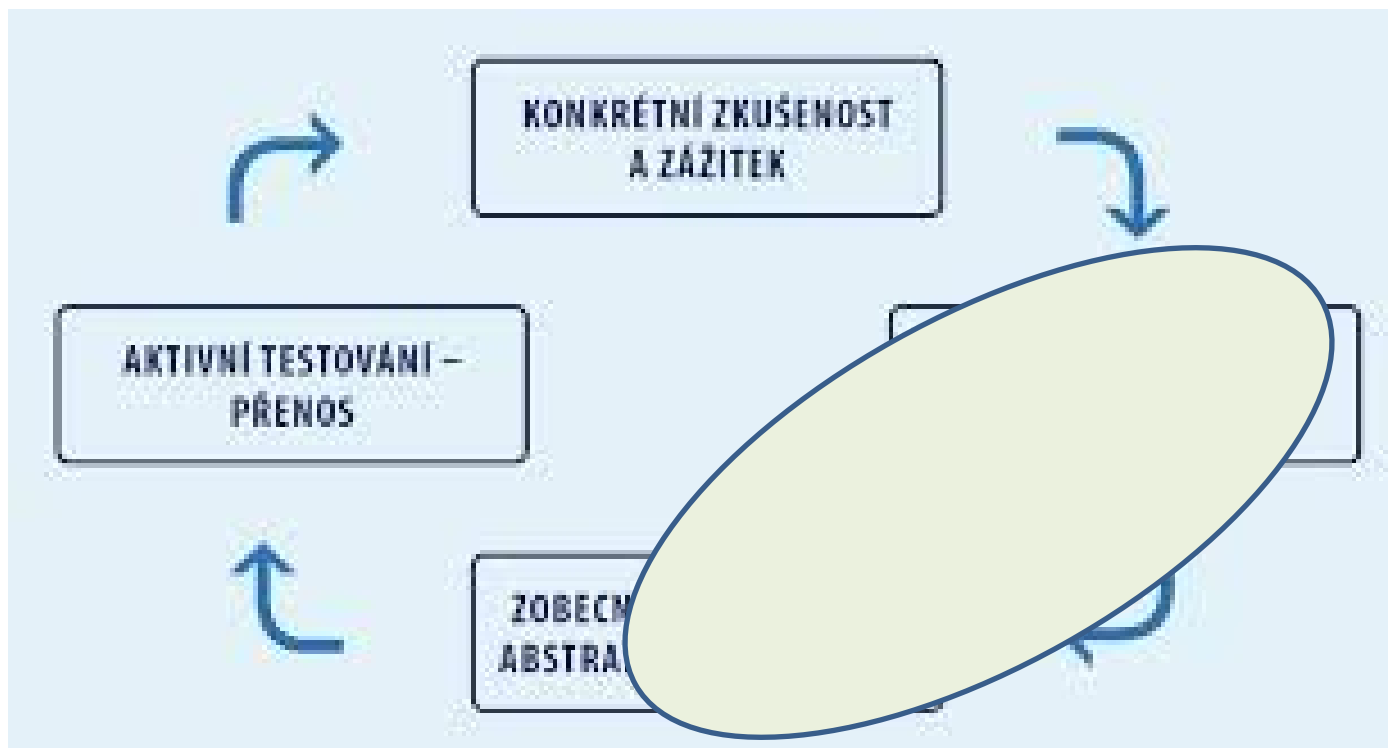
Reflektivní/zážitkové učení

John Dewey (pragmatismus)

- Vyučovací proces není předávání systematicky uspořádaných vědomostí, ale rozvíjení zkušenosti
- Učící se má získávat vlastní aktivitou zkušenosti, tato činnost ho výrazně motivuje, vzbuzuje zájem a vyvolává (kognitivní) problémy a otázky

David A. Kolb

Zážitková pedagogika

Definice reflexe

- Reflexe je: „proces vytváření a vyjasňování významu zážitku (přítomného nebo minulého) ve svých vlastních pojmech“ (Boyd, Fales in Sugerman, 2000, str. 2).
- Reflexe je „ohlédnutí se zpět přes to, co se stalo, tak aby byla extrahována síť významů, která je základním kapitálem inteligentního jednání pro další zkušenosti“ (Dewey, 1938, s. 110).
- Reflexe ~ Sebereflexe?
- „Kritická reflexe zahrnuje kritiku předpokladů našich přesvědčení, které si budujeme“. (Mezirow, 1990, s. 1)

Definice reflexe

Slovník - Klimeš (1985): reflexe = přemýšlení, přemítání, uvažování, rozjímání, úvahu a zároveň také jako vědění...

Slovník: ...z latinského reflexio - značí pozorování předmětu z různých stránek...

....samostatný zdroj poznání, který stojí vedle počitků a týká se vnitřní zkušenosti (J. Locke)...

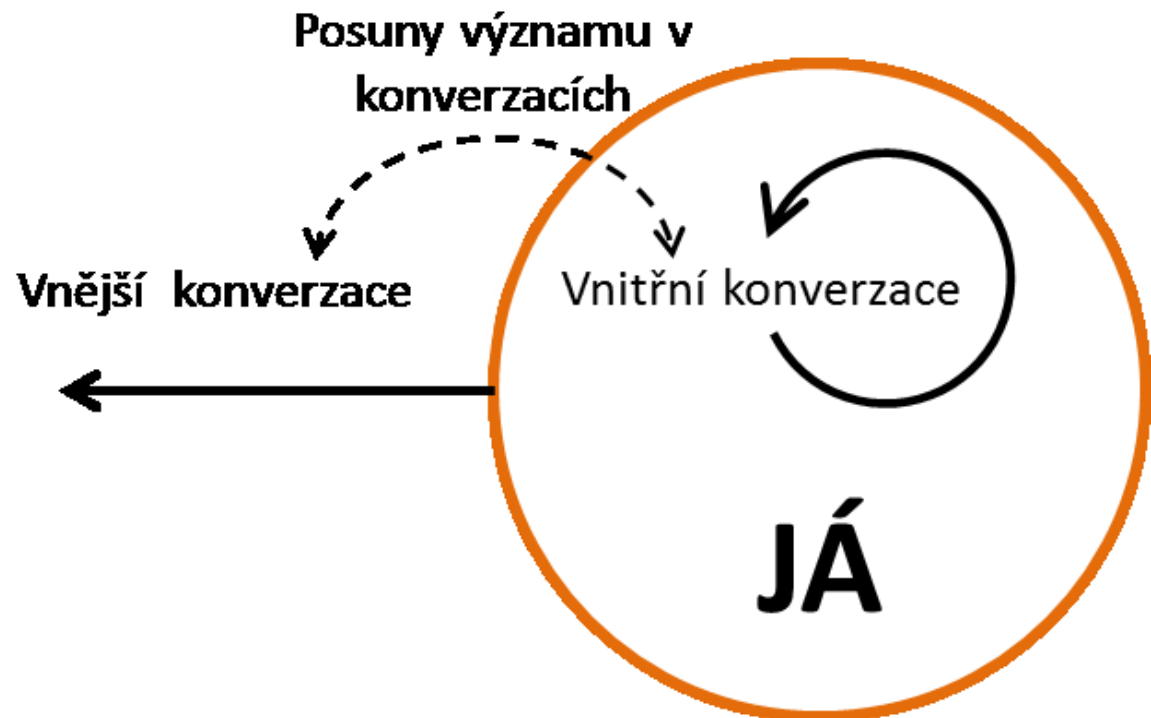
...druh sebezpozorování, obrácení myšlení na sebe, do vlastního vědomí a prožitků; spolu s úvahou je v pojetí konstruktivistů považována za určující prvek procesu učení“ (Boud , 2001)

Reflexe a učení...

- Při reflexi dochází k tvorbě nových či revidování starých **významů** určité zkušenosti a to se označuje jako proces učení (Mezirow, 1991).
 - Hloubka reflexe
 - Individuální reflexe: vnitřní a vnější dialog
 - Interpersonální změna významu (konverzace, reflexe ve skupině)
 - Zaměření na minulost, přítomnost, budoucnost

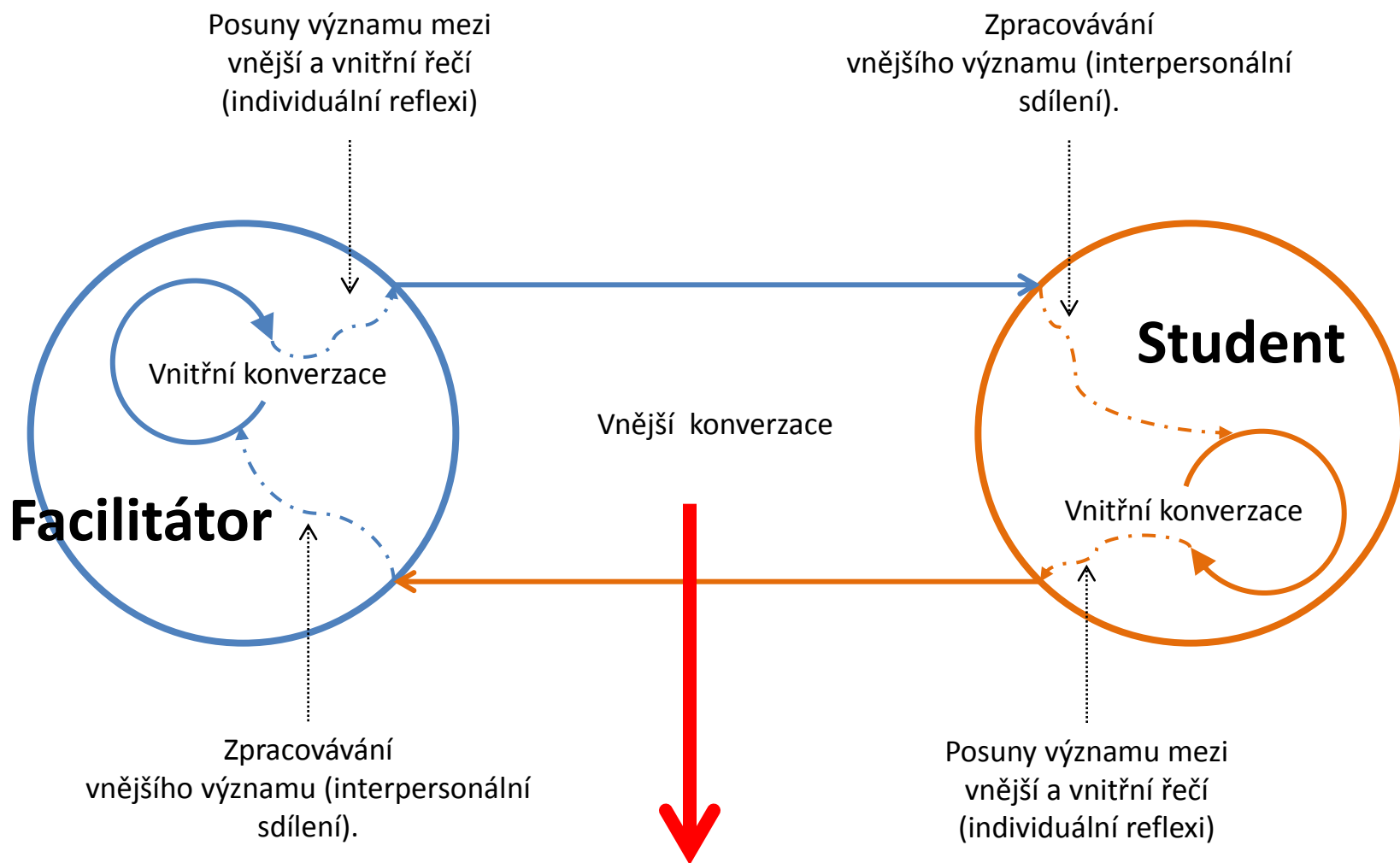
Individuální reflexe

Vnitřní ~ vnější dialog (Podle J. Nehyba)

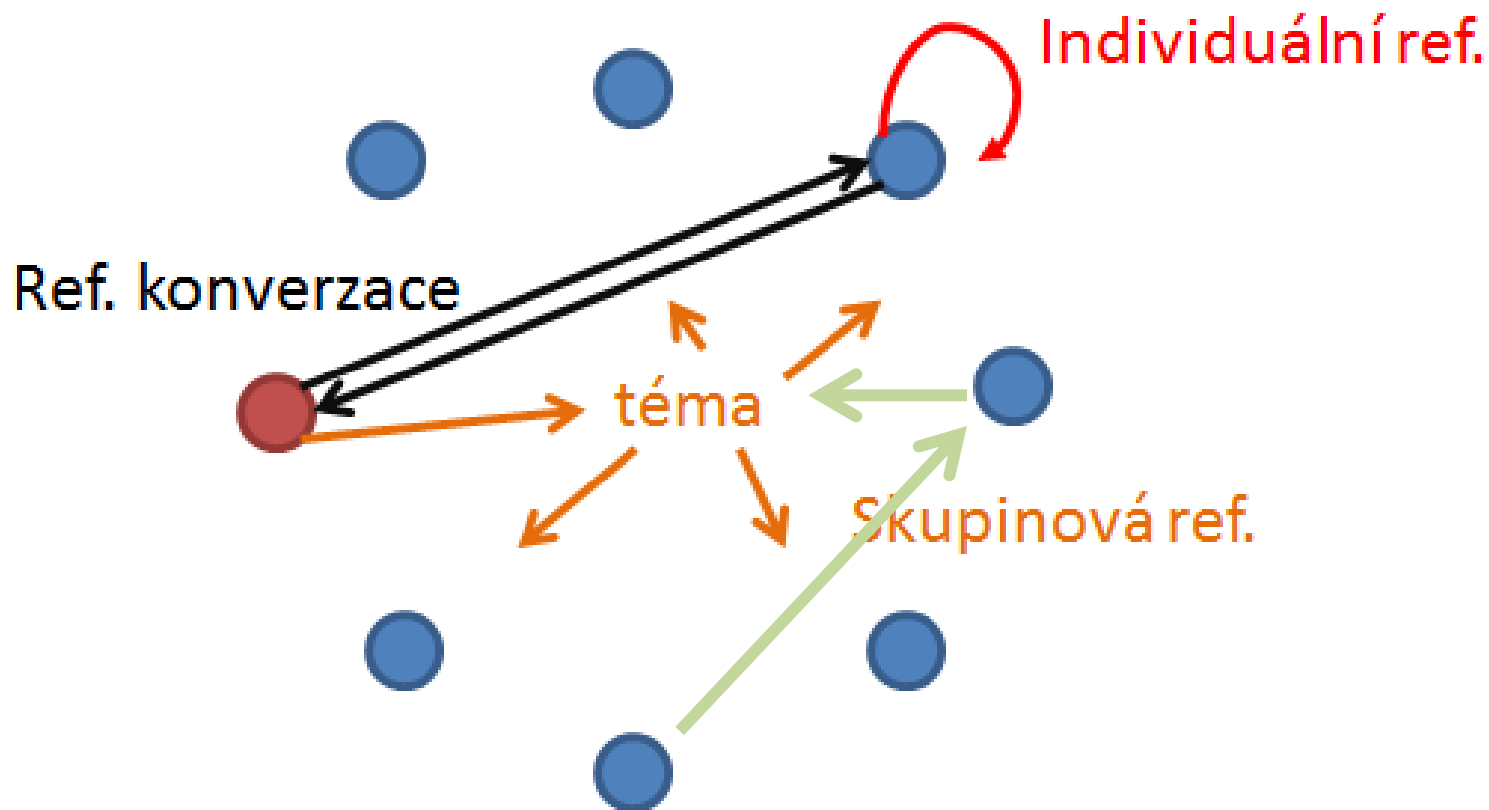
Reflektivní konverzace

Interpersonální změna významu

Reflexe ve skupině

Interpersonální změna významu

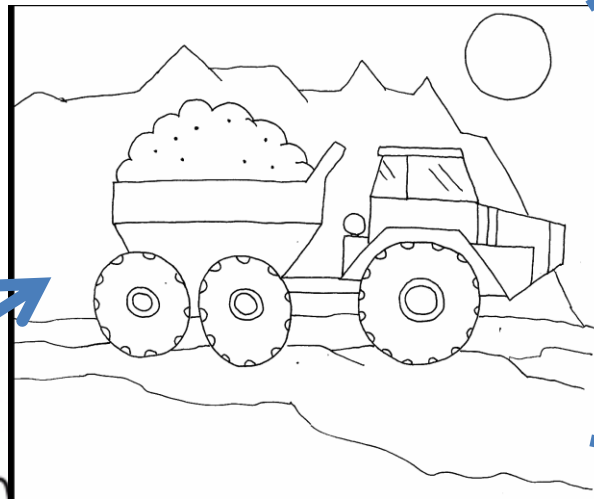
?

Model ACORu

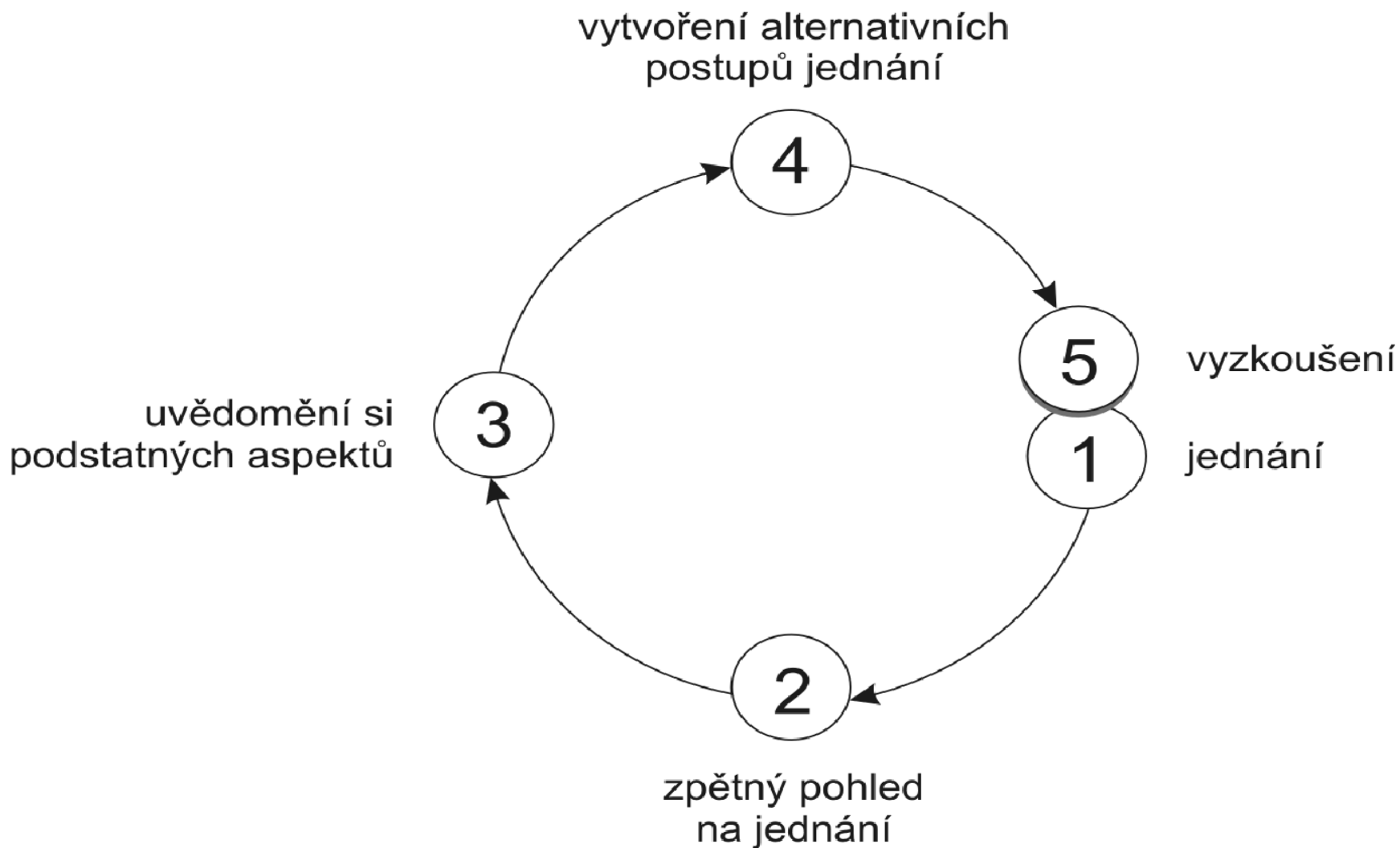
minulost → budoucnost

?

ALACT model (Korthagen, 2011)

David Boud, 1985

Model „cibule“ (Korthagen, Valos, 2005)

Reflexe praxe

Reflexe před akcí

Reflexe v akci

Reflexe po akci

Práce s tzv. „tacit knowledge“

Řada technik (využívaných i v supervizi či mentoringu).

Bálintovské skupiny, Andersenovy reflektující týmy,

Vermerschovy explicitační rozhovory ...

Reflexe praxe

Reflection-in-action (Donald A. Schön) „*stop and think*“

- Pojem *Reflektivní praktik*
- Reflexe přijednání přispívá k propojení teorie s praxí
- Důležité v pomáhajících profesích, učitelství...

Procesuální stránka reflexe

Reflexe má (nepsaná) pravidla

Způsob vedení reflexe

- Lektor (supervizor...) = **facilitátor** procesů (učící se proces)
- Připravuje polo–strukturu rozhovoru
- Řeč se odvíjí od cílů (potřeb lidí). Čí jsou cíle?
- Hlavní dovednosti facilitátora: **naslouchání**, dotazování, práce s technikami, navozování a udržování vztahu, řízení diskuse, zvládání krizí (práce s emocemi) + znalost teorií reflexe (kam mířit)

Příprava

- Podmínky pro bezpečí - Důvěra jako podmínka otevřenosti
- Čas
- Místnost - Komunitní kruh
- Velikost skupiny (případně výběr lidí...)
- Pravidla (možnost odmítnout – odejít, nevynášet, nekritizovat, neskákat do řeči, respekt...)
- Faktory: velikost skupiny, osobnosti, vzájemná znalost, témata, prostředí, pravidla, způsob vedení...
+ dobrovolnost

Vstup do reflexe

- Cíle
- Seznámení, oslovení
- Čas
- Pravidla

Naslouchání

- Neverbalita
- Parafrázování – opakování ...
- Vyjádření jinými slovy (bez spekulace) – jako pomoc
- Vyjadřování porozumění
- Dotazy na porozumění
- Sledování emocí (a pojmenování)
- Pokud možno nevnášíme nové výrazy (pojmenování) ani témata, není-li to nutné

Dotazování

- Směřování dle cílů reflexe (od konkrétní zkušenosti, přes zobecnění – abstrakci, ke konkrétní využitelnosti v budoucnosti = učení)
- Otevřené otázky!!! (téměř vše lze přeformulovat otevřeně) – dopřát si čas
- Dotazování na detaily („Myslím, že už vím, co budu dělat“. „Co?“)
- Dotazování na důkazy („Byla jsem tam nejhorší“. „Na čem jsi poznala, že jsi byla nejhorší?“)
- Dotazování na pocity (opatrně a smysluplně)

Využitelné techniky (velké množství...)

- Techniky dotazování (cirkulární, dekonstrukce samozřejmostí, zdroje...)
- Oceňování a respekt
- Metafory
- Práce s tichem
- Rekapitulace
- „Měření změny“
- I humor
- Práce s hlasem... forma je víc než obsah
- Atd.

Co facilitátor nedělá

- Nemluví víc než ostatní
- Neskáče do řeči (ale reguluje při problémech)
- Nehodnotí a nekritizuje
- Neinterpretuje („To je proto, že ...“)
- Nediví se (přehnaně) a nebagatelizuje problém
- Nemluví o sobě příliš často
- Neporušuje sám pravidla (čas, technické věci ...)

Ukončování

- Pracuje s časem (upozorňuje na zbývající čas)
- Rekapituluje
- Vyzývá k hodnocení (co jste se naučili...)
- Zadává úkoly (je-li to v plánu)
- Nabízí další setkání (je-li to v plánu)
- Oceňuje a děkuje